



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 46/2012-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. januára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. J. ml., Z., zastúpenej advokátom JUDr. V. O., L., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 So/91/2010 z 24. mája 2011 a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť M. J. ml. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. augusta 2011 doručená sťažnosť M. J. ml. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 So/91/2010 z 24. mája 2011 (ďalej aj „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

Podstatou sťažnosti je nesúhlas sťažovateľky so spôsobom výpočtu pozostalostných dôchodkov po jej nebohom otcovi, a to konkrétne jej sirotského dôchodku.

Nebohý otec sťažovateľky poberal ku dňu smrti invalidný dôchodok v sume 305,40 €. Sťažovateľka, jej brat a jej matka sa stali poberateľmi pozostalostných dôchodkov, o výške ktorých viedli pred všeobecnými súdmi spory. Matka sťažovateľky bola zároveň poberateľkou invalidného dôchodku v sume dávky 273,50 €.

Sociálna poisťovňa – ústredie (ďalej len „Sociálna poisťovňa“) vydala rozhodnutie č. 895 810 8566 z 23. decembra 2009, ktorým priznala sťažovateľke podľa § 76 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) od 1. februára 2009 sirotský dôchodok v sume 122,20 € mesačne ako 40 % zo sumy invalidného dôchodku jej nebohého otca a tento rozhodnutím č. 895 810 8566 z toho istého dňa upravila podľa § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení na sumu 87,30 € mesačne z dôvodu, aby úhrn súm pozostalostných dávok všetkých oprávnených poberateľov (sťažovateľka, jej matka a jej brat) nepresiahol sumu dávky invalidného dôchodku nebohého. Proti označeným rozhodnutiam Sociálnej poisťovne podala sťažovateľka opravný prostriedok, ktorému Sociálna poisťovňa nevyhovela a spis predložila na rozhodnutie Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“).

Krajský súd predmetné rozhodnutia Sociálnej poisťovne rozsudkom sp. zn. 20 Sd/18/2010 z 18. mája 2010 zrušil podľa § 250l ods. 2 a § 250j ods. 2 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku. Dospel k záveru, že rozhodujúcou pre postup podľa § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení je tá skutočnosť, že matka sťažovateľky je aj poberateľkou invalidného dôchodku vo výške 273,50 €, ktorý je vyšší ako jej vdovský dôchodok (183,30 €), a preto by sa matke sťažovateľky vyplácal v zmysle § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení vdovský dôchodok iba v polovičnej výške 91,60 €, a nie

vo výške 183,30 €, z akej pri svojom prepočte vychádzala Sociálna poisťovňa. Tým sa mali zmeniť pomery rozhodujúce pre prepočet podľa § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení v prospech sťažovateľky. Podľa krajského súdu nie je pre pomernú úpravu výplaty pozostalostných dávok rozhodujúce, v akej výške nárok vznikol, ale v akej výške sa bude vyplácať, pretože ide o posúdenie nárokov na výplatu sirotských dôchodkov a vdovského dôchodku. Krajský súd vyslovil, že úlohou Sociálnej poisťovne bude preto posúdiť najskôr súbeh invalidného a vdovského dôchodku matky sťažovateľky (podľa § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení), určiť výšku vdovského dôchodku, ktorý sa jej skutočne bude vyplácať, a až potom pristúpiť k pomernej úprave výplaty dôchodkov v zmysle § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení tak, aby ich úhrn nepresiahol výšku dávky invalidného dôchodku nebohého otca sťažovateľky. Proti rozhodnutiu sa odvolala Sociálna poisťovňa.

Napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu bol rozsudok krajského súdu č. k. 20 Sd/18/2010-35 z 18. mája 2010 zmenený tak, že predmetné rozhodnutia Sociálnej poisťovne boli potvrdené.

Proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu podala sťažovateľka ústavnému súdu sťažnosť, ktorou sa domáha, aby ju ústavný súd prijal na ďalšie konanie, vyslovil porušenie jej základných práv podľa čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu. Sťažovateľka zároveň navrhla, aby ústavný súd napadnutý rozsudok najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

## II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 140/03, IV. ÚS 166/04, IV. ÚS 136/05, II. ÚS 98/06, III. ÚS 198/07, IV. ÚS 27/2010).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov z hľadiska svojvoľnosti, arbitrárnosti rozhodnutia, resp. jeho odôvodnenia. Výklad príslušných ustanovení zákona o sociálnom poistení patrí do výlučnej právomoci všeobecného súdu. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom možno uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 48/02).

Sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podstatou sťažnosti je nesúhlas sťažovateľky so spôsobom výpočtu pozostalostného dôchodku, konkrétne jej priznaného sirotského dôchodku. Podľa napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, ako aj podľa názoru Sociálnej poisťovne je pri súbehu dôchodkov podľa § 81 ods. 2 a zároveň podľa § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení potrebné ako prvé

pomerne krátiť dôchodky všetkých oprávnených podľa § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení a až následne v každom jednom prípade postupovať podľa § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení. Podľa sťažovateľky sa má postupovať opačne, a to tak, že ešte pred pomerným krátením dôchodkov podľa § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení sa má pristúpiť ku kráteniu dôchodku podľa § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení.

Podľa § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výplatu starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku a podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku alebo vdoveckého dôchodku, alebo sirotského dôchodku alebo ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výplatu vdovského dôchodku a sirotského dôchodku alebo vdoveckého dôchodku a sirotského dôchodku, vypláca sa v plnej sume z týchto dôchodkových dávok tá dávka, ktorá je vyššia, a z dôchodkovej dávky, ktorej suma je nižšia, sa vypláca jedna polovica...

Podľa § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení pri vzniku nárokov na výplatu vdovského dôchodku a sirotského dôchodku alebo sirotských dôchodkov a pri vzniku nárokov na výplatu vdoveckého dôchodku a sirotského dôchodku alebo sirotských dôchodkov po tom istom zomretom poistencovi nesmie úhrn sumy týchto dôchodkových dávok presiahnuť 100 % dôchodkovej dávky zomretého poistenca, na ktorú mal alebo by bol mal nárok ku dňu smrti; ... Ak úhrn dôchodkových dávok presiahne túto sumu, suma každej z uvedených dôchodkových dávok sa zníži pomerne tak, aby suma uvedená v prvej vete nebola prekročená. To platí rovnako aj pre úhrn súm sirotských dôchodkov po tom istom zomretom poistencovi...

Ústavný súd v úvode uvádza, že pri posudzovaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu bral do úvahy predovšetkým tú jeho časť, ktorá sa vzťahuje na sťažovateľku. Zároveň mohol posudzovať iba ústavnosť napadnutého rozsudku najvyššieho súdu preskúmavajúceho ako odvolací súd v konečnom dôsledku zákonnosť rozhodnutia Sociálnej poisťovne o určení výšky sirotského dôchodku sťažovateľky. Správnosť výpočtu dôchodkov iných poberateľov (matka a brat sťažovateľky), ktoré sťažovateľka v sťažnosti spochybňuje, nie sú predmetom tejto sťažnosti a neboli ani predmetom napadnutého

rozsudku najvyššieho súdu. Výpočet dôchodku týchto iných osôb však má vplyv aj na výpočet sirotského dôchodku sťažovateľky, a v takomto rozsahu sa naň v konaní musí prihliadať.

Podľa sťažovateľky predstavuje postup najvyššieho súdu, ktorý pri výpočte dávky sirotského dôchodku najprv pristúpil k aplikácii § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení a až následne k § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, svojvôľu pri výklade a aplikácii zákonného predpisu. Uvedený výklad najvyššieho súdu má podľa sťažovateľky negovať účel a význam zákona o sociálnom poistení a okrem iného aj spravodlivú výplatu dôchodkových dávok. Sťažovateľka tvrdí, že najvyšší súd nevenoval dostatočnú pozornosť interpretácii § 81 ods. 2 a 6 zákona o sociálnom poistení, čím mal svoje rozhodnutie zaťažiť prvkami ľubovôle a porušiť základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zároveň mal najvyšší súd neodôvodnene či nespravodlivo vybočiť zo (bližšie neurčeného) štandardného výkladu predmetných ustanovení zákona o sociálnom poistení.

Podľa najvyššieho súdu má postup, podľa ktorého sa najprv aplikuje ustanovenie § 81 ods. 6 zákona o sociálnom poistení a až následne sa takto upravený vdovský dôchodok matky navrhovateľky zníži na polovicu podľa § 81 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, oporu v príslušných zákonných ustanoveniach, je logický a v ich rámci systematický. Najvyšší súd ďalej uviedol:

*„Je nepochybné, že východiskom v danom prípade je novo vzniknutá existencia viacerých konkurujúcich pozostalostných nárokov odvodených od dôchodkovej dávky toho istého poistenca, t. j. situácia, ktorú rieši ust. § 81 ods. 6 zákona, v zmysle ktorého sa výška týchto nárokov ustáli na základe metodiky postupu podľa kľúča odvodeného od počtu v konkrétnom prípade do úvahy prichádzajúcich konkurujúcich nárokov a ich vzájomného pomeru vyplývajúceho z ust. § 75 ods. 1 a § 77 ods. 1 zákona. Až po takomto ustálení výšky každého z konkurujúcich si nárokov z tohto titulu, možno každý z nich následne (prípadne) podriaďiť úprave v zmysle ust. § 81 ods. 2 reagujúcej na konkurenciu siným už predchádzajúcim nárokom tohto poistenca.*

*Odporkyňa správne vychádzala zo skutočnosti, že suma invalidného dôchodku nebohého otca navrhovateľky bola 305,40 € mesačne. V súlade s § 77 ods. 1 zákona je suma sirotského dôchodku 40 % zo sumy 305,40 €. Navrhovateľka má ešte brata, ktorý rovnako ako ona spĺňa podmienky pre priznanie sirotského dôchodku. Sirotský dôchodok každého zo súrodencov teda činí suma 122,20 € po zaokrúhlení smerom nahor. Suma vdovského dôchodku matky navrhovateľky je s poukazom na § 75 ods. 1 zákona 60 % zo sumy 305,40 €, teda po zaokrúhlení 183,30 €.*

*Úhrn pozostalostných dôchodkov tak predstavuje 427,70 € (súčet sirotských dôchodkov v sume po 122,20 € a plnej výšky vdovského dôchodku v sume 183,30 €), sirotské dôchodky každého z detí po vynásobení indexom 0,71405 (predstavujúcim podiel sumy invalidného dôchodku nebohého otca navrhovateľky a úhrnu súm pozostalostných dôchodkov) predstavujú po 87,30 € mesačne a vdovský dôchodok matky 130,90 € mesačne.*

*Odvolačí súd sa nestotožnil s názorom krajského súdu a navrhovateľky, že pre aplikáciu § 81 ods. 6 zákona bolo potrebné prihliadať skutočnosť, že matka navrhovateľky bola v rozhodnom čase aj poberateľkou invalidného dôchodku v sume 273,50 € mesačne, ktorý je vyšší ako vdovský dôchodok, keďže výška tohto (vdovského) dôchodku mala byť až výsledkom postupu v zmysle § 81 ods. 6 zákona.*

*Nemožno opomenúť, že odseky 2 a 6 ust. § 81 zákona upravujú dve rozličné situácie, od ktorých sa odvodzuje postup a metodika odporkyne. Kým odsek 2 upravuje súbeh nárokov na viaceré dávky vzniknuté u jednej osoby, ustanovenie § 81 ods. 6 zákona upravuje nároky na pozostalostné dôchodky, ktoré majú byť vyplácané viacerým pozostalým po tom istom poistencovi. Postup navrhovaný navrhovateľkou by znamenal účelové využitie (v zmysle § 81 ods. 2 zákona) redukcie výšky vdovského dôchodku (matky navrhovateľky po porovnaní s výškou jej existujúceho invalidného dôchodku), ktorá výška však ešte nie je ustálená a má sa len zistiť podľa tejto metodiky v zmysle § 81 ods. 6 zákona, pre potreby ustálenia výšky (okrem sirotských) vdovského dôchodku, za účelom zmeny pomeru vdovského dôchodku s konkurujúcim sirotským dôchodkom (dôchodkami), čo je však rozpore s ust. § 75 ods. 1 a § 77 ods. 1 zákona.*

*Podľa názoru odvolacieho súdu postup odporkyne pri uvedenej úprave pozostalostných dôchodkov v predmetnej veci (ktorá v intenciách ustanovenia § 81 ods. 6 zákona najprv vychádzala z vdovského dôchodku matky navrhovateľky v takej sume, na aký*

*jej vznikol nárok, t. j. 60 % zo sumy invalidného dôchodku nebohého a až po prepočte pozostalostných dôchodkov aplikovala § 81 ods. 2 zákona a vdovský dôchodok matky po porovnaní s jej invalidným dôchodkom a zistení, že je nižší, znížila na polovicu) zodpovedá aj právnenému názoru najvyššieho súdu vyslovenému v rozsudku sp. zn. Sdo 1/97 zo dňa 29. 4. 1997 (uverejnenému pod č. 85/1999), podľa ktorého pred posúdením, ktorý z dôchodkov pri ich súbehu je vyšší, treba najprv vypočítať osobitne výšku každého zo zbiehajúcich sa dôchodkov ku dňu, keď k ich súbehu došlo, a zistiť, v akej výške by vznikol nárok na samostatnú výplatu každého z nich. Len potom možno zistiť, ktorý z nich patrí dôchodcovi ako vyšší v plnej výške a z ktorého dôchodku ako nižšieho patrí len jedna polovica.“*

Ústavný súd je toho názoru, že aplikácia § 81 ods. 2 a 6 zákona o sociálnom poistení najvyšším súdom v napadnutom rozsudku nie je zjavne neodôvodnená, nevykazuje znaky svojvôle a ani nepopiera zmysel a účel predmetných právnych predpisov. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku v potrebnom rozsahu náležite vysvetlil, prečo pristúpil k aplikovaniu uvedených ustanovení a v akom poradí.

Ústavný súd nepovažuje odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska za neospravedliteľné, resp. neudržateľné do tej miery, aby mohlo mať za následok porušenie označených základných práv sťažovateľky. Samotná skutočnosť, že sa sťažovateľka s rozhodnutím najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho postupu, resp. rozhodnutia (II. ÚS 218/02, resp. I. ÚS 3/97).

Na uvedenom závere nič nemení ani námietka sťažovateľky obsiahnutá v podaní z 19. augusta 2011, ku ktorému priložila rozsudok iného senátu najvyššieho súdu sp. zn. 7 So/91/2010 z 30. júna 2011 vo veci nároku na vdovský dôchodok svojej matky, v ktorom sa najvyšší súd stotožnil s názorom sťažovateľky o výpočte dôchodkov pri ich súbehu podľa § 81 ods. 2 a 6 zákona o sociálnom poistení. Najvyšší súd v tomto rozsudku dospel k inému právnenému záveru ako v rozsudku najvyššieho súdu napadnutom touto sťažnosťou.

Ústavný súd v súvislosti s rozdielnymi právnymi názormi rôznych senátov najvyššieho súdu poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru (napríklad IV. ÚS 75/09), podľa ktorej je neoddeliteľnou súčasťou princípov právneho štátu zaručeného podľa čl. 1 ústavy aj princíp právnej istoty. Tento spočíva okrem iného v tom, že všetky subjekty práva môžu odôvodnene očakávať, že príslušné štátne orgány budú konať a rozhodovať podľa platných právnych predpisov, že ich budú správne vykladať a aplikovať (napr. II. ÚS 10/99, II. ÚS 234/03, IV. ÚS 92/09). Obsahom princípu právneho štátu je vytvorenie právnej istoty, že na určitú právne relevantnú otázku sa pri opakovaní v rovnakých podmienkach dáva rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99, III. ÚS 356/06). Rešpektovanie princípu právnej istoty musí byť prítomné v každom rozhodnutí orgánov verejnej moci, a to tak v oblasti normotvornej, ako aj v oblasti aplikácie práva, keďže práve na ňom sa hlavne a predovšetkým zakladá dôvera občanov, ako aj iných fyzických osôb a právnických osôb k orgánom verejnej moci (IV. ÚS 92/09). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (IV. ÚS 209/2010, m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v ich rozhodnutiach nemajú v právnom poriadku Slovenskej republiky charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06).

Najvyšší súd by mal vždy rozhodovať so zreteľom na svoje vrcholné postavenie v sústave všeobecných súdov, ako aj so zreteľom na svoju funkciu zabezpečovať jednotný výklad a používanie zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov [§ 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“)], a to bez ohľadu na to, že v danom prípade neuplatňoval svoju právomoc podľa § 22 zákona o súdoch (obdobne pozri II. ÚS 177/06, IV. ÚS 92/09).

Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre (IV. ÚS 209/2010) v zhode a s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) konštatoval, „že rozdiely v súdnych rozhodnutiach sú prirodzene obsiahnuté v každom súdnom systéme, ktorý je založený na existencii viacerých nižších súdov s obmedzenou územnou pôsobnosťou“, ale zároveň zdôraznil, že „úlohou najvyššieho súdu je práve usmerňovať tieto protirečivé rozsudky (Zielinski, Pradal, Gonzales a ďalší v. Francúzsko, sťažnosti č. 24846/94 a č. 34165/96 až č. 34173/96, bod 59). Podľa názoru ESLP je preto v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, sťažnosť č. 30658/05, Baranowski v. Poľsko, sťažnosť č. 28358/95). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, sťažnosť č. 48553/99).“

Ústavný súd vo vzťahu k okolnostiam tohto prípadu dodáva, že dôveru v určitú rozhodovaciu prax v skutkovo i právne porovnateľných veciach vyvoláva až prezentovaná rozhodovacia prax súdu najvyššej inštancie, ktorá sa ustálila po určitú dobu, nie však ojedinelé rozhodnutie súdu a ani neskoršie rozhodnutie súdu v podobnej veci. Požiadavka právnej istoty taktiež automaticky neznamená, že sa judikatúra najmä najvyššieho súdu nemôže vyvíjať, resp. že v prípade, ak je prijaté ojedinelé rozhodnutie, vybočujúce z doterajšej línie rozhodovacej praxe, sa konajúci súd nemôže vrátiť na pôvodnú líniu rozhodovacej činnosti. Samotná skutočnosť, že po vyhlásení napadnutého rozsudku najvyššieho súdu vydal iný senát najvyššieho súdu rozsudok, v ktorom podobnú otázku posúdil odlišne od napadnutého rozsudku, nemá sama osebe vplyv na súlad napadnutého rozsudku s ústavou a možnosť, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu boli porušené v sťažnosti označené práva sťažovateľky.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd uzavrel, že postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní napadnutého rozsudku nemožno podľa názoru ústavného súdu dávať do takej spojitosti s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1

ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý by mohol byť predmetom posudzovania jeho ústavnosti v konaní o veci samej.

Z tohto dôvodu ústavný súd sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Sťažovateľka ďalej namietala porušenie základného práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 39 ods. 1 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

V súvislosti s namietaným porušením čl. 39 ods. 1 ústavy ústavný súd pripomína svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07, IV. ÚS 396/08), súčasťou ktorej je aj právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 39 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. O prípadnom porušení základných práv podľa čl. 39 ods. 1 ústavy by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením.

Keďže ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi napadnutým rozsudkom a namietaným porušením základného práva sťažovateľky upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy a ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, neprichádzalo do úvahy ani vyslovenie porušenia jej základného práva zaručeného v čl. 39 ods. 1 ústavy. Ústavný súd preto sťažnosť aj v tejto časti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky, ktoré v nej uplatnila.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2012